

Asia: VN/14930/2022

Vuoroasuvan lapsen elatusavun suuruuden arvioiminen; työryhmän ehdotus

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirin lausunto työryhmän ehdotuksesta vuoroasuvan lapsen elatusavun suuruuden arvioimisesta.

Oikeusministeriön julkaisu (2007:2) ohjeeksi lapsen elatusavun suuruuden arvioimiseksi on ollut hyvin vaihtelevasti käytössä eri lastenvalvojien ja elatusapuasioita käsittelevien tuomioistuinten toimesta. Osa lastenvalvojista ja tuomioistuimista noudattaa sitä täysin kirjaimellisesti ja osa taas antaa sille vähemmän tai ei lainkaan merkitystä elatusapua määritettäessä. Tämä on johtanut siihen, että lasten elatusapujen määrittäminen on Suomessa yhä varsin kirjava prosessi, joka johtaa ohjeesta huolimatta hyvin erilaisiin lopputukoksiin paikkakunnasta ja asian käsittelijästä riippuen. Ohje lapsen elatusavun suuruuden arvioimiseksi kaipaasi myös pelkän vuoroasumista koskevan osion lisäämisen lisäksi kokonaisuudistusta, jossa muun muassa kohtuullisten asumiskustannusten määrittäminen kaipaasi tarkempia ohjeita tai menettelytapoja. Laskelmassa huomioiduilla asumiskuluilla on usein ratkaiseva merkitys koko laskelman lopputuloksen kannalta, joten mainita ”kohtuulliset asumiskulut” eivät anna riittävää ohjetta yhdenmukaisen ja tasapuolisen oikeuskäytännön luomiseksi elatusapuja määritettäessä. Ohjeen tulisi viitata Kelan kuntakohtaiseen vuosittain hyväksyttyyn taulukkoon koskien kuntakohtaisia kohtuullisia asumiskuluja jättäen tilannekohtaista harkintaa. Etenkin suurissa asutuskeskuksissa Kelan kuntakohtaisen taulukon suora soveltaminen hyväksyttävistä asumiskuluista saattaisi johtaa kohtuuttomuuteen.

Asumiskulujen osalta on kaksi korkeimman oikeuden päätöstä. Päätöksessä KKO 1993:138 on todettu, että asumismenojen katto määräytyy paikkakunnalle määritellyn kohtuullisen asumiskustannuksen mukaan. Päätöksessä KKO 2010:37 on todettu, että silloin kun henkilö on ostanut kalliin asunnon tietoisena elatusvelvollisuudestaan hän ei vapaudu suorittamasta kohtuullista elatusapua, koska on omalla ratkaisullaan voinut vaikuttaa asumiskustannusten suuruuteen. Korkeimman oikeuden tekemät linjaukset tulisi aukikirjoittaa ohjeeseen.

Elatusapu vuoroasumistilanteessa -työryhmän ehdotus on jo pidempään kaivattu linjaus elatusavun määrittämiseksi vuoroasumistilanteissa. Tällaisen osion lisäys on ehdottomasti tarpeen oikeusministeriön ohjeeseen lapsen elatusavun suuruuden arvioimiseksi. Ehdotettu laskentatapa vuoroasumistilanteita varten koetaan toimivaksi myös laskureiden kannalta. Ohje voisi ottaa kantaa myös siihen, soveltuuko sama laskentatapa tilanteeseen, jossa sisarukset ovat kirjoilla eri osoitteissa.

Vuoroasumisen toteutuminen vaatii lapsen vanhemmilta yhteistoimintaa ja yhteistä näkemystä monista eri asioista. Työryhmän ehdotus lähtee siitä, että vuoroasumistilanteissa vanhemmat kykenevät sopimaan lapsen yleisistä ja erityisistä kustannuksista liittyvistä yksityiskohdista esim. sen, kumpi vanhempi maksaa mitäkin lapsen kuluja.

Tosiasiallisesti elatusapuasiat etenevät tuomioistuinten käsittelyyn usein varsin riitaisina. Vanhemmilla ei usein ole yhteistä näkemystä siitä, mitkä ovat ylipäättään hyväksyttäviä lapsen kuluja ja minkä suuruisia tietyt lapsen kulut tulisi ottaa huomioon elatusapua määritettäessä. Työryhmän mietintö ei tässä suhteessa anna mitään menettelytapaohjeita tai suosituksia tällaisten ongelmien ratkaisemiseen. Tässä suhteessa jääkin pohdittavaksi, tarjoaako mietintö ja sen pohjalta mahdollisesti tehtävä muutos ohjeeseen lapsen elatusavun suuruuden arvioimiseksi riittävästi tukea yksittäisten lapsen kuluihin liittyvien riitaisuuksien tasapuoliseen ja yhtäläiseen ratkaisemiseen.

Tilanteeseen, jossa lapsi asuu vuoroviikoin kummankin vanhempansa luona ja molempien vanhempien elatuskyky on negatiivinen ohje ei anna selkeää vastausta siihen, maksetaanko lapselle elatustukea ja jos maksetaan, minkä suuruisena. Tämän vuoksi ohjeeseen tulisi ottaa erillinen maininta elatustuen määräytymisestä vuoroasumistilanteessa, mikä helpottaisi neuvotteluja vanhempien kanssa. Asiaan toivotaan myös näkemystä Kelan soveltamiskäytännöstä.

Sorsila Krista
Länsi- ja Sisä-Suomen oik.apu ja edunval